

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla korábban dr. Teleszky László Ügyvédi Iroda, majd Szűcs Péter Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szűcs Péter ügyvéd) által képviselt kk. I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű, II.rendű felperes neve (u.o.) II. rendű, I.rendű felperes neve (u.o.) III. rendű felpereseknek - dr. Kiss Tibor Zoltán ügyvéd által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen kártérítés iránt indított perében - amely perbe jogtanácsos által képviselt alperesi beavatkozóneve (alperesi beavatkozó címe) az alperes pernyertessége érdekében beavatkozott - a Fővárosi Bíróság 2010. évi december hó 10. napján kelt 37.P.20.383/2003/87. számú ítélete ellen az I-III. rendű felperesek részéről 89. sorszám alatt előterjesztett, az alperes részéről 90. sorszám alatt előterjesztett, majd 91. sorszám alatt kiegészített fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben, a következők szerint változtatja meg: a II. rendű felperest illető nem vagyoni kártérítést 3.500.000 (Hárommillió-ötszázezer) forintra, a III. rendű felperest illető nem vagyoni kártérítést 3.000.000 (Hárommillió) forintra, míg az I-II. rendű felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak járó 29.680.376 forintot 29.481.984 (Huszonkilencmillió-négyszáznyolcvanegyezer-kilencszáznyolcvannégy) forintra leszállítja, mely összegből 688.392 forint helyett 490.000 (Négyszázkilencvenezer) forint után kell 2003. május 25. napjától kamatot fizetni. Az I-III. rendű felpereseknek mint együttes jogosultaknak járó perköltséget 925.000 (Kilencszázhuszontötezer) forint plusz áfa összegre felemeli; az alperes szakértői díjfizetési kötelezettségét 291.413 forintról 206.256 (Kettőszázhatvanhat) forintra leszállítja; megállapítja, hogy az állam 73.803 forint szakértői díj helyett 158.961 (Egyszázötvennyolcezer-kilencszázhatvanegy) forint szakértői díjat visel.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg - 15 napon belül - az I-III. rendű felpereseknek együttesen 250.000 (Kettőszázötvenezer) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget, míg a le nem rótt 983.160

(Kilencszáznolcvanháromezer-egyszázhatvan) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A II-III. rendű felperesek első gyermekeként 1998. február 20-án súlyos idegrendszeri és agyi károsodással született meg az I. rendű felperes. A Fővárosi Bíróság a 6.P.20.383/2003/48. számú, a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.762/2007/6. számú határozatával helybenhagyott, és a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Pfv.III.20.855/2008/7. számú határozatával hatályában fenntartott jogerős közbenső ítéletével megállapította az alperes kártérítő felelősségét az I. rendű felperes egészségkárosodásával kapcsolatban az I-III. rendű felpereseket ért kárért.

Az I. rendű felperes kora gyermekkori agykárosodása következtében egész életében ápolásra, gondozásra szorul, állapota végleges. Négy végtagjára kiterjedő bénultságban, mozgáskoordinációs zavarokban, szomatikus és mentális fejletlenségben, orrmandula-műtét utáni állapotban, asztmás megbetegedésben, epilepsziában és reflux betegségben szenved. A II-III. rendű felpereseknek 2002-ben újabb gyermeke született, aki speciális óvodába jár. A II. rendű felperes az I. rendű felperes születése előtt vállalkozóként biztosítási üzletkötő volt, aktív életet élt, az I. rendű felperes születése óta az ő gondozása, ápolása tölti ki napjait. Az I. rendű felperes ápolásával kapcsolatos teendők fizikailag is megviselték, ezzel összefüggésben alakult ki porckorongsérvesedése. A III. rendű felperes alkalmi munkákból szerzett jövedelméből egészíti ki a család jövedelmét, részt vesz mindkét gyermekük gondozásában, 2006-tól ápolási díjat kap. Az I. rendű felperes egészségkárosodásából eredő nehézségek, többletvekenység mindkét szülő életterét, szabadidős aktivitását beszűkítette, az új élethelyzethez történő alkalmazkodásuk pszichés megterheléssel járt.

A káresemény bekövetkezésekor fennálló értékviszonyok figyelembevételével az I. rendű felperes 8.000.000 forintban, a II-III. rendű felperesek személyenként 4.000.000 forintban határozták meg nem vagyoni kártérítési igényüket

Az I-II. rendű felperesek egyetemlegesen érvényesített vagyoni kártérítési igényei:

Igényt tartottak az I. rendű felperes gondozásával, ápolásával kapcsolatban felmerülő többletköltségek, a háztartási kisegítő költsége, valamint az I. rendű felperes élelemfeljavítása költségének a megtérítésére. Az I. rendű felperes egészségi állapotával okozati összefüggésben tápszer, gyógyszer, gyógyhatású készítmények költségei, a folyamatos pelenkázás költségei, a törülköző rendszeres használatának költségei, továbbá ruhakopásból eredő többletköltség megtérítésére tartottak igényt. Kérték kulturális többletkiadásaik megtérítését is. Az I. rendű felperes állapotának fenntartása és fejlesztése céljából különböző

rehabilitációs kezeléseket vettek igénybe, így kérték a Pető Intézettel, valamint a Bliss Alapítványi Központtal kapcsolatos többletkiadásaik megtérítését. Az I. rendű felperes szállítása kizárólag személygépjárművel és speciális babakocsiban vagy kézben tartva oldható meg, ezért közlekedési többletköltségeik, valamint közlekedési kísérő költségének a megtérítését kérték. A kényszerű otthontartózkodás miatt a megnövekedett gázfogyasztás okozta többletkiadás, valamint a megnövekedett villamos energiafogyasztás miatti kiadások megtérítését is igényelték. Kérték a Suzuki Swift 1.0 GL típusú gépjármű megvásárlásához 2001-ben fölvelt kölcsön megtérítését, valamint a 2007-ben megvásárolt Citroen Berlingo típusú gépjármű vételárának részbeni megtérítését. Igényt tartottak az ukrainai összejt kezelési programban való részvétel kapcsán felmerült költségeik, valamint a lakásuk tervezett átalakításával kapcsolatos költségek megfizetésére.

A II. rendű felperes keresetveszteség címén 17.427.991 forintban és középárányos időponttól számított kamataiban jelölte meg igényét, a jövőre nézve havi 222.135 forint keresetveszteséget pótló járadékot igényelt. Állítása szerint az I. rendű felperes egészségi állapota miatt nem volt lehetséges a munkába való visszatérése.

Az alperes az I-III. rendű felperesek nem vagyoni kárigényét eltúlzottnak találta, azt az elbírálás idején fennálló ár- és értékviszonyok figyelembevételével kérte meghatározni. A vagyoni kártérítés iránti igényt túlnyomórészt vitatta.

Az alperes pernyertessége érdekében beavatkozott felelősségbiztosító nem tett érdemi nyilatkozatot.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 8.000.000 forint, a II. és III. rendű felperesnek személyenként 4.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, az I. rendű felperesnek járó 8.000.000 forint után 2001. április 6-tól, a II-III. rendű felpereseknek járó nem vagyoni kártérítési után 1998. február 20-tól a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmei kamataival együtt. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I-II. rendű felpereseknek egyetemlegesen 29.680.376 forintot és az egyes vagyoni tételek után különböző időpontoktól a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatot. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I-II. rendű felperesnek egyetemlegesen 2010. november 1-jétől havonta előre esedékesen 235.193 forint járadékot. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a II. rendű felperesnek 17.427.991 forintot és ennek 2005. június 26-tól esedékes törvényes mértékű késedelmi kamatát, valamint 2010. november 1-jétől havonta előre esedékesen 222.135 forint járadékot. Az ítélet járadékra vonatkozó rendelkezését előzetesen végrehajthatónak nyilvánította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I-III. rendű felpereseknek együttesen 614.000 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az államnak - felhívásra - 291.413 forint szakértői díjat. Rendelkezése szerint a további 73.803 forint szakértői díjat az állam viseli, csak úgy, mint az I-III. rendű felperesek teljes személyes költségmentessége és az alperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 900.000 forint kereseti illetéket.

Az elsőfokú bíróság a nem vagyoni károk tekintetében mérlegelte, hogy az I. rendű felperesnek mindig mások segítségére szoruló életet kell élnie, az egészségkárosodása egész életére döntő jelleggel kihat. A II-III. rendű felperesek tekintetében értékelte, hogy életvitelük hátrányosan változott meg, lelki, pszichés hátrányok is jelentkeztek az I. rendű felperes egészségi állapotában bekövetkezett káresemény óta. Az I. rendű felperes ápolásával, gondozásával kapcsolatban többletfeladataik keletkeztek, mely korlátozza munkavégzésüket, szabadidős tevékenységüket, negatív hatással van baráti kapcsolataikra, tekintetbe vette, hogy a II. rendű felperest az I. rendű felperes gondozásával kapcsolatos teendők fizikailag is jelentős mértékben igénybe vették/veszik. Figyelemmel volt arra is, hogy az I. rendű felperes gondozása döntő mértékben a II. rendű felperesre hárul, ugyanakkor a III. rendű felperes egyedüli családfenntartói szerepbe került. Az elsőfokú bíróság nem fogadta el az alperes jelenkori ár- és értékviszonyokra alapított érvelését, álláspontja szerint ugyanis a Ptk. 355., 360. és 301. §-ában foglaltak értelmében a kár megállapításánál arra kell törekedni, hogy a károsult olyan helyzetbe kerüljön, mint amilyen akkor lett volna, ha a károsodás nem következik be. Az elsőfokú bíróság figyelembe vette az I. rendű felperes részére 2008 decemberében a beavatkozó által kifizetett 5.000.000 forintot, amely - a javára megítélt nem vagyoni kártérítés tőkeösszegére tekintettel - a késedelmi kamatokra elszámolva 2001. április 5. napjáig biztosított fedezetet. Kifejtette, hogy az I. rendű felperes gondozásának, ápolásának szükségessége orvosszakértői véleménnyel alátámasztott tény és a bírói gyakorlat értelmében gondozási, ápolási díjat kell megállapítani abban az esetben is, ha azt nem szakképzett személy végzi, hanem valamely családtag. A költség megállapítása alapjául figyelembe vehető az ápolást végző intézmények, gazdasági társaságok árlistája, a kereseti követeléssel egyezően a napi 8 órás ápolás, gondozás igazolt díjának 75%-ában tartotta indokoltnak megállapítani az ezen a címen járó kártérítést. A háztartási többletköltség igényt azért találta jogosnak, mert a II. rendű felperes e tevékenységet az I. rendű felperes körüli többletgondozási, ápolási tevékenység miatt nem tudja teljes mértékben ellátni, mérlegeléssel az előterjesztett igény 2/3 részét fogadta el indokolt költségként. Az élelemfeljavítás címen előterjesztett igényt 75%-ban tartotta megalapozottnak, a szakértői véleményre is figyelemmel indokolt és elszámolható költségnek fogadta el a tápszerek, gyógyszerek és gyógyhatású készítmények többletköltségét is. A társadalombiztosítás által térített pelenka mennyiségen felül az I. rendű felperes egészségi állapota miatt használt pelenka többletköltségét, valamint a törülköző használatával felmerült többletköltséget a kereset szerint találta átháríthatónak. A ruhakopásból eredő többletkiadásokat ugyancsak indokolt és elszámolható költségnek tartotta, annak összegét - mérlegeléssel - az I-II. rendű felperesek követelésének 75%-ában határozta meg. Indokoltnak találta az alperes marasztalását a kulturális többletköltségben, amelynek összegét az előterjesztett igény 50%-ában látta indokoltnak. A rehabilitációs foglalkozások költségének megtérítésére vonatkozó követelést is alaposnak ítélte, ugyanis az I-II. rendű felperesek csatolták a foglalkozások rendszeres igénybevételére és azok költségére vonatkozó igazolásaikat. Indokoltnak találta az alperes marasztalását a közlekedési többletköltségben is,

mert az I. rendű felperest rendszeresen kell szállítani rehabilitációs foglalkozásokra, orvosi ellenőrzésekre, az igény összegezését az elsőfokú bíróság a részletesen kimunkált igényen felül előterjesztett további havi 100 km távolságra eső költségek tekintetében bizonyítatlannak találta. Az I. rendű felperes egészségi állapota miatt a személygépkocsival történő közlekedése csak úgy oldható meg, ha a gyermek mellett kísérő is van, a kísérő igénybevételével felmerült hátralék összegét ugyancsak általános kárként állapította meg. Indokolt és az alperesre áthárítható költségnek fogadta el az energiafogyasztási többletköltséget, ugyanis az I. rendű felperes egészségi állapota miatt többet tartózkodnak otthon, a gyermek mozgásképtelensége miatt többet fűtenek, mosni is többet kell a pelenkázásra szoruló gyermekre. Álláspontja szerint mind a 2001-ben vásárolt Suzuki típusú, mind a 2007-ben vásárolt Citroen típusú gépkocsi vásárlása az I. rendű felperes egészségi állapota miatt indokolt volt, de mert azok nem kizárólag az I. rendű felperes használatára szolgálnak, a számlával igazolt költségek fele része hárítható át az alperesre azzal, hogy a Suzuki vásárlása kapcsán az elsőfokú bíróság a vételárból és nem a felperesek által törlesztett fogyasztási kölcsön összegéből indult ki. Az elsőfokú bíróság a külföldön végzett összejt beültetés indokoltságát nem fogadta el, így költségeit sem hárította az alperesre. A még el sem végzett lakásátalakítás költségét sem tartotta indokolt és elszámolható költségnek, ugyanis annak jövőbeni felmerülésével nem lehet biztosan számolni. Tekintettel arra, hogy a II. rendű felperes volt munkaadója elzárkózott a II. rendű felperes korábbi jövedelmére vonatkozó adatok közlésétől, az elsőfokú bíróság a Szociális és Munkaügyi Minisztérium által rendelkezésre bocsátott összehasonlító adatok alapulvételével számította ki a II. rendű felperes jövedelemvesztését. Mellőzte az alperes új pszichológus és dietetikus szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványát, ugyanis álláspontja szerint az eljáró szakértők a feltett kérdésekre kompetens véleményt adtak. Szükségtelennek tartotta az OEP megkeresését az I-II. rendű felperesek személyére kiváltott gyógyszerek tekintetében, az I-II. rendű felperesek ugyanis nyilvános adatbázisokból szerzett adatokkal munkálták ki számszakilag nem kifogásolható költségigényüket.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az I-III. rendű felperesek és az alperes egyaránt fellebbezést terjesztett elő.

Az I-III. rendű felperesek fellebbezése - kizárólag a perköltség vonatkozásában - az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására irányult. A Pp. 81. § (1) bekezdése helyett a Pp. 81. § (2) bekezdésének alkalmazásával az alperest 2.000.000 forint plusz áfa összegű elsőfokú perköltség megfizetésére kérték kötelezni. Hivatkozásuk szerint az elsőfokú bíróság nem volt figyelemmel arra, hogy az I-III. rendű felperesek a beadványok számát, terjedelmét, a tárgyaláson való megjelenéseket, a kifejtett perccselekmények mennyiségét és mértékét tekintve aktívabb pervitelt végeztek.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését kérte, ugyanis álláspontja szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás nem ad alapot a kár összegének helytálló meghatározásához. Álláspontja szerint a

szakértők nem rendelkeztek a szakvélemény adásához szükséges kompetenciával, nem vette figyelembe az elsőfokú bíróság azt a körülményt, hogy a családban még egy beteg gyermek él a II-III. rendű felperesek nevelésében, így annak tisztázása szükséges, hogy milyen arányban fordítják energiájukat az egyik, illetve a másik gyermek ápolására, gondozására. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az új szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványát elutasította. Fellebbezése másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására irányult. Állítása szerint a II-III. rendű felperesek tekintetében a nem vagyoni kártérítésnek nincs jogalapja, a károsultat megillető kártérítés nem vagyoni kárként nem terjeszthető ki más személyekre, a károkozó magatartás folytán nem a szülők váltak károsultakká, hanem a gyermek, a szülőket a gyermeküket ért károsodás folytán ért hátrány a vagyoni kártérítés körében kompenzálható. Kiemelte: a Ptk. 339. § (2) bekezdése alapján nem mellőzhető a károkozó teherbíró képességének és a kellő mértéktartás szempontjainak vizsgálata sem. Jelentőséget tulajdonított annak is, hogy a I-III. rendű felperesek az I. rendű felperes születését követően csaknem 5 év elteltével terjesztették elő keresetüket, ami önmagában indokolatlanul és méltánytalanul növelte az alperes terhét. Az I. rendű felperes tekintetében a kár bekövetkeztekori értékviszonyokra tekintettel 1.000.000 forintot tartott elfogadhatónak az I. rendű felperest ért nem vagyoni hátrány kompenzálására, tekintetbe véve azt is, hogy a beavatkozó 5.000.000 forintot már megfizetett az I. rendű felperesnek. Az ápolási, gondozási többletköltség kapcsán kifejtette: a Kék Angyal Bt. árlistáit nem lehet figyelembe venni, az elsőfokú bíróság nem volt tekintettel arra, hogy az I. rendű felperes heti három alkalommal fél napot tölt a Bliss Alapítványnál, és rendkívül sok időt töltött kórházakban. Az alperes az ápolás, gondozás és a háztartási kisegítés címén havi 81.000 forint erejéig nem vitatta a járadékot. Az élelemfeljavítás kapcsán előadta, hogy egy átlagos egészséges gyermek lényegesen többet eszik, mivel nagyobb a mozgásigénye, így az ezen a címen előterjesztett igény elutasítását kérte. A gyógyszerek és gyógyhatású készítmények többletköltségével összefüggésben sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság - az alperes indítványa ellenére - nem szerezte be az egészségügyi pénztártól a kiváltott gyógyszerekre vonatkozó adatbázist. Álláspontja szerint a ruhakopásból eredő többletköltség megtérítése iránti igény minden alapot nélkülöz, hiszen egy egészséges gyermek több ruhát koptat, és semmi sem indokolja a felsőruha gyakoribb váltását, abszurd az elsőfokú bíróság által megítélt jövőbeni járadék összege. A kulturális többletkiadások címén előterjesztett igényt bizonyítottság hiányában kérte elutasítani. Álláspontja szerint a felperesek nem igazolták hitelt érdemlő módon, hogy milyen összeget fordítottak a rehabilitációs költségekre, így annak elutasítását kérte. Indokolatlannak tartotta, hogy a személygépkocsi vásárlás költségének 50%-át az elsőfokú bíróság az alperesre hárította. Hivatkozása szerint az a körülmény, hogy a II. rendű felperes volt munkáltatója elzárkózott a II. rendű felperes korábbi jövedelmére vonatkozó adatok közlésétől, nem eredményezheti, hogy az elsőfokú bíróság az alperest méltánytalanul és elfogadhatatlan mértékű kártérítéssel sújtsa. A jövedelemveszteség címén megítélt kártérítés folytán a II. rendű felperes az ilyen címen bekövetkező károsodás mértékét meghaladó vagyoni előnyre tesz szert. Utalt arra is: a II. rendű felperes nem érvényesíthetne egyszerre igényt ápolás-gondozás és jövedelemveszteség címén is.

Az I-III. rendű felperesek fellebbezési ellenkérelme - a perköltség összegének megváltoztatásán túlmenően - az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Álláspontjuk szerint az alperes alaptalanul kifogásolta a szakértő kompetencia hiányát, ugyanis a perben felmerült szakkérdések megválaszolására az általános igazságügyi orvostani végzettség kellő szakértői kompetenciát adott, tekintetbe véve azt is, hogy az elsőfokú bíróság külön végzéssel határozott a szakértő kizárásának elutasításáról. Kiemelték: az I. rendű felperesre vonatkozó rehabilitációs és orvosi vélemények kifejezetten rögzítik az élelmezés speciális szükségességét és indokoltságát. Hivatkoztak arra is, hogy a szakvélemény részét képezte a több mint 10 évet felölelő tételes gyermekorvosi lista az I. rendű felperes részére felírt és kiváltott gyógyszerekről, amelyhez képest az alperes által indítványozott OEP megkeresés csak kevesebb információt szolgáltatathatott volna, ugyanis a vény nélküli kiváltható készítmények nem szerepeltek volna az adatbázisban. A nem vagyoni kártérítés kapcsán előadták: az igényük összecszerúségét semmilyen módon nem befolyásolja, és nem érinti az a tény, hogy a felperesek a számukra rendelkezésre álló igényérvényesítési határidőn belül mikor fordultak bírósághoz. Érvelésük szerint jogi tévedés annak előadása, hogy nem vagyoni kártérítésre csak az egészségkárosodott I. rendű felperes tarthat igényt, a II. és III. rendű felperesi szülők részére csak a vagyoni kártérítés ítélt meg. Nézetük szerint sem az elsőfokú eljárás során, sem a fellebbezésében nem jelölt meg az alperes olyan rendkívüli méltánylást érdemlő okot, amely alapot adhatna a kártérítés alóli részbeni mentesítésre. Utaltak arra is: az elsőfokú bíróság azzal, hogy a haszonérdekelt Kék Angyal Bt. szolgáltatási árainak 75%-át ítélte meg kártérítésként, figyelemmel volt az alperesre - nem vitásan - át nem hárítható haszonszerzési célokra. Megítélésük szerint az alperesnél alkalmazott finanszírozási rendszer teljességgel irreleváns a felpereseknek járó ápolási, gondozási többlet humán erő ráfordításért járó kártérítés összecszerúsége szempontjából, és nincs jelentősége annak, hogy az I. rendű felperes a hét egyes napjain milyen időtartamban vesz részt rehabilitációs foglalkozásokon, ugyanis az I. rendű felperes folyamatos 24 órás felügyeletre szorul, míg a megállapított többletköltség napi 8 órás tevékenység alapulvételével került meghatározásra. Hangsúlyozták, hogy az I. rendű felperes esetében nem az élelmezés mennyisége speciális, hanem annak jellege és összetevői, ezért indokolt az élelemfeljavítás címén megítélt kártérítés. A ruhakopás többletköltsége kapcsán kiemelték, hogy egy egészséges gyermek idővel megtanul és képes úgy étkezni, hogy sem ruhája, sem környezete nem lesz szennyezett; két éves kora után többnyire nem visel pelenkát; képessé válik testnedveinek visszatartására és kontrollálására; nem szenved epilepsziás betegségben és nem hánynak le rendszeresen a ruháját. Hivatkozásuk szerint a II-III. rendű felperesek kikapcsolódása mind mennyiségi, mind minőségi szempontból a szokásos és hagyományos módokon gyakorlatilag teljesen korlátozott. Az alperes előadásával ellentétben hitelt érdemlően igazolásra került az I. rendű felperesnél alkalmazott rehabilitációs ellátások ténye, időtartama és összecszerúsége is. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság döntése a közlekedési többletköltség tekintetében is megalapozott, összecszerúságában helyes mérlegelésen alapul, csak úgy, mint a személygépkocsi vásárlás címén megítélt

kártérítés összege. Az elsőfokú bíróság figyelemmel volt arra, hogy az újonnan vásárolt gépkocsi nem csak az I. rendű felperes érdekét szolgálja, hanem a négytagú felperesi család helyváltoztatásának biztosítását is. Nézetük szerint a II. rendű felperes bizonyította jövedelem kiesése tényét, illetőleg összegszerűségét, az alperesnek kellett volna bizonyítania mindezek ellenkezőjét, hiányát, vagy eltérő összegszerűségét, aminek nem tudott eleget tenni. Álláspontjuk szerint helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy a vállalkozás keretében folytatott biztosítói üzletkötői tevékenység a biztosítási ügyintézői tevékenység ellátásának egyik fajtája, az, hogy a biztosítási tevékenységet adott esetben nem munkaviszonyban, hanem vállalkozási jogviszonyban végzi valaki, nem jelenti azt, hogy nem folyamatos, rendszeres és nem állapítható meg egy átlagos havi kereset, különös tekintettel a Ptk. 357. § (3) bekezdésére.

Az I-III. rendű felperesek, valamint az alperes fellebbezése részben megalapozott.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezések korlátai között bírálta felül [Pp. 253. § (3) bekezdés] és megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a szükséges mértékben feltárta, és abból - a helyesen felhívott jogszabályok alkalmazásával - nagyobb részt helytálló jogi következtetést vont le. Ítéleti döntését a Fővárosi Ítéltábla a II-III. rendű felperesek nem vagyoni kárigénye, a gépjárművásárlás, továbbá a perköltség tekintetében módosította a következők szerint.

A Fővárosi Ítéltábla előrebocsátja, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére nem volt szükség. A kirendelt szakértő elfogultsága az alperes által hivatkozott okból nem állapítható meg, a szakértői vélemény tényleges tartalma szerint az ukrainai összejt kezelés indokoltságát - korrekt választ adva - csak lehetségesnek tartotta. Az alperes ezirányú kifogása azért sem foghatott helyt, mert az elsőfokú bíróság az ukrainai összejt kezelés költségének megtérítésére irányuló igényt elutasította. Az alperes megalapozatlanul támadta a szakértő kompetenciáját is. Az I-III. rendű felperesek helyesen hivatkoztak arra, hogy az alperes teljes kártérítő felelősségét megállapító jogerős közbenső ítélet folytán a kirendelt szakértőnek kizárólag a kártérítési igények összegszerűsége kapcsán azok indokoltságáról kellett nyilatkozni. Az igazságügyi orvostan szakterület megfelelő kompetenciát biztosított a szakértő részére a feltette kérdések megválaszolására, tekintetbe véve azt is, hogy az alperes hasonló képzettségű szakértő véleményével kívánta kétségbe vonni a kirendelt szakértő által tett megállapításokat.

Alaptalanul hivatkozott az alperes a fellebbezésében arra is, hogy az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna a II-III. rendű felperesek utóbb született gyermekének helyzetét, a szülők esetleges genetikai terheltségét, ugyanis a - Pp. 229. § (1) bekezdésében írt jogszabályi rendelkezés értelmében - az alperes teljes kártérítő felelősségét az I-III. rendű felpereseket ért kárért megállapító jogerős közbenső ítéletet követően a pernek ebben a szakaszában kizárólag az alperessel szemben előterjesztett kereset összegszerűsége, az I. rendű felperes

egészségkárosodásával kapcsolatban az I-III. rendű felpereseket ért nem vagyoni sérelem mértéke, súlyossága képezte a per tárgyát.

Az elsőfokú bíróság elegendő és megfelelő indokát adta annak, hogy miért nem volt szükség a perben dietetikus szakértő kirendelésére, a kirendelt szakértő véleménye és a kialakult bírói gyakorlat elegendő adatot szolgáltatott a megalapozott ítélet hozatalához az élelemfeljavítás szükségessége és többletköltsége vonatkozásában. Nincs szükség a bizonyítási eljárás kiegészítésére a rehabilitációs kezelések többletköltsége megállapítása végett sem, ugyanis a perben az II-III. rendű felperesek igazolták, hogy az I. rendű felperes milyen gyakorisággal, milyen időszakban vett részt az egyes kezeléseken, illetőleg igazolták a kezelések egységárát, ez pedig szükségtelenné teszi a ténylegesen kifizetett összegek további bizonyítását. A II-III. rendű felperesek - a szakértő által is értékelt - gyermekorvosi kartonnal megfelelően igazolták, hogy az I. rendű felperes részére mely gyógyszereket és gyógyhatású készítményeket írt fel az I. rendű felperes kezelőorvosa, gyermekorvosa, igazolták a készítmények gyógyszerári árát is, így további bizonyításra a gyógyszerek többletköltsége kapcsán sem volt szükség. Az elsőfokú bíróság a kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleménye alapján állapította meg, hogy a II. rendű felperes gerinc megbetegedései az I. rendű felperes teljes körű gondozási feladataival kapcsolatos tartós, nagyobb fokú fizikai terheléssel összefüggésben alakultak ki, az alperes nem tárt fel olyan adatot a perben, amely alapot adna e megállapítás kétségbe vonására, így a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint ez okból sincs helye az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére.

A Fővárosi Ítéltábla az I-III. rendű felperesek vagyoni és nem vagyoni kártérítési igényének összegszerűsége kapcsán a következőknek tulajdonított jelentőséget.

A Fővárosi Ítéltábla ismételten hangsúlyozza, hogy az alperes kártérítési felelősségét a bíróság jogerős közbenső ítéletével [Pp. 213. § (3) bekezdés] már megállapította. E döntéshez anyagi jogerő fűződik, így mindhárom felperes saját jogon érvényesített kárigényének jogalapja nem tehető vitássá, tekintetbe véve azt is, hogy a teljesen egységes és töretlen bírói gyakorlat - a polgári jogi kárfelelősség szabályai szerint - elismeri az egészségügyi intézmények felróható magatartása következtében egészségkárosodással született gyermeket nevelő szülők saját jogú kártérítési igényét az egészségügyi intézménnyel szemben. A jogerős közbenső ítélet szerint a kártérítő felelősséget megállapító döntés a nem vagyoni kárigények és az egyes vagyoni kárigények elbírálása során köti a bíróságot.

A Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A Ptk. 355. § (1) bekezdése szerint a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

A Ptk. 355. § (1) bekezdése szerinti nem vagyoni kártérítés intézménye arra szolgál, hogy a károsultaknál a személyiségi jogi sérelem következtében bekövetkezett hátrányt, életminőségükben beállt negatív irányú változást másnemű előny, pénz nyújtásával kísérelje meg kompenzálni. A nem vagyoni kártérítés összegének meghatározása sosem egzakt módon, hanem mindig bírói mérlegeléssel, az eset összes körülményeinek figyelembevételével történhet, ezen belül figyelemmel kell lenni a károsultat ért nem vagyoni sérelem jellegére, súlyosságára, arra, hogy a károkozó magatartás folytán hogyan változtak a károsult életkörülményei. Összehasonlító adatként kell vizsgálni a károk ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat által hasonló esetekben alkalmazott kártérítési összegek nagyságrendjét is. Kétségtelen, hogy a személyiséget ért kár valójában megfizethetetlen, a nem vagyoni kártérítés elvi alapjait rögzítő 34/1992. (VI. 1.) AB határozatban foglaltaknak megfelelően a polgári jogi védelem módja - a kártérítés - a sérelemhez képest valójában inadekvát, a kártérítési összeg meghatározásánál a bíróságok józanságának, mértéktartásának és elhivatottságának van szerepe.

A nem vagyoni kár megtérítésére azonban ugyanazok a szabályok vonatkoznak, amelyeket a vagyoni károk esetén is alkalmazni kell, vagyis a kárt - a Ptk. 339. § (1) bekezdése és a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint - a károsultaknak megfelelően bizonyítaniuk kell.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg az I-III. rendű felpereseket az alperes károkozó magatartásával okozati összefüggésben ért hátrányos változásokat, a bizonyítékokat okszerűen mérlegelve az azok orvoslásához szükséges kártérítési összegeket is túlnyomórészt helyesen állapította meg. Az alperes fellebbezése az I. rendű felperes vonatkozásában olyan körülményt, amely a mérlegelés szempontjait módosította volna és ennek következményeként a kártérítés összegének megváltoztatására adott volna alapot, nem jelölt meg.

A kéresemény idején - 1998-ban - érvényesülő ár- és értékviszonyokat, valamint a más hasonló jellegű ügyekben folytatott bírói gyakorlatot alapul véve azonban a II. és III. rendű felperesek javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegét némileg eltúlzottan állapította meg. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság a II. rendű felperes vonatkozásában nem értékelte kellő súllyal, hogy az I. rendű felperes gondozásával, ápolásával kapcsolatos többletterhek az ő életvezetését nagyobb mértékben érintették, mint a III. rendű felperesét, nála fizikai egészségkárosodás is jelentkezett az I. rendű felperes körüli teendők ellátása következtében. A Fővárosi Ítéltábla ezért 3.500.000 forintot tartott arányban állónak a II. rendű felperes által elszenvedett nem vagyoni sérelemmel, míg 3.000.000 forintot tartott alkalmasnak a III. rendű felperes nem vagyoni kárának kompenzálására.

Helytállóan indokolta döntését az elsőfokú bíróság abban a vonatkozásban is, hogy a II. rendű felperes azért igényelheti a keresetveszteségét, mert az I. rendű felperesnek az alperes jogellenes magatartásával okozati összefüggésben kialakult egészségi állapota nem teszi lehetővé a II. rendű felperes munkavállalását. Az

ápolási-gondozási többletköltség azért jár, mert az alperes jogellenes magatartásának hiányában a II. rendű felperesnek nem kellene ilyen mértékű ápolási-gondozási tevékenységet kifejtenie a napi 24 órás felügyeletre szoruló I. rendű felperes mellett. A háztartási kisegítő többletköltség címén előterjesztett igény azért megalapozott, mert a II. rendű felperesnek az ápolás-gondozás terén kifejtett többlettevékenysége következményeként kevesebb ideje marad a háztartási munka végzésére, a háztartási munka a fokozott mértékű gondozáshoz társul, és munkaigénye is magasabb annál, mint ami egy normál háztartásban szokásos. Nincs szó ezért arról, hogy a II. rendű felperes jövedelemkiesés, ápolás-gondozási többletköltség és háztartási kisegítő többletköltség címén érvényesített követelése - akár részben - átfedésben lennének egymással.

A II. rendű felperes részéről felmerült ápolási-gondozási többletköltségeket az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes állapotának, rászorultságának, a II. rendű felperes által nyújtott tevékenységnek, és az egyéb körülmények helyes mérlegelésével állapította meg. Nem eltűzött az I-II. rendű felperesek javára ápolás-gondozás címén megítélt összeg, hiszen az I. rendű felperes más jellegű, a hasonló korú, egészséges társai ellátásával össze sem vethető ápolást-gondozást igényel. Az elsőfokú bíróság a napi 8 órás ápolás-gondozás igazolt díjának 75%-a alapulvételével megállapított díj megítélésénél figyelemmel volt egyrészt arra, hogy a II. rendű felperes nem azt választotta, hogy a gondozási, ápolási tevékenységet szakértelemmel rendelkező személyekre, intézményekre bízta, és az ápolás helyett munkát vállal, másrészt arra, hogy az ápolási-gondozási költséget elsődlegesen nem annak szakmai tartalma, hanem az ápolási-gondozási munka elvégzésének ténye alapozza meg.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a háztartási kisegítés címén támasztott többletigényt a II. rendű felperes által vezetett háztartás egyedi szükségleteit, a köztudomású árakat, a más hasonló perekben megállapított járadékok összegét mérlegelve a követelés 2/3-ára mérsékelte. Az elsőfokú bíróság ítéletének az alperes fellebbezése szerinti megváltoztatására a fellebbezésben előadottak nem adtak alapot.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróságnak az élelemfeljavítás kapcsán kifejtett álláspontjával is, ugyanis a perben beszerzett szakvélemény alátámasztotta, hogy az I. rendű felperesnek rostokban, vitaminokban gazdag - elsősorban pépesített - ételeket kell fogyasztania. Köztudomású tény, hogy a rostokban gazdag, minőségi összetevők, alapanyagok, ételek drágábbak, ezért nem tekinthető alaptalannak e többletkiadások megtérítése iránti kereset, tekintettel a hasonló esetekben élelemfeljavítás címén megítélt magasabb kártérítési összegekre is.

A perben beszerzett szakvélemény alátámasztotta a II-III. rendű felperesek által az I. rendű felperes részére vásárolt gyógyszerek, gyógyhatású készítmények alkalmazásának szükségességét, ezért nem tekinthető alaptalannak e többletkiadások megtérítése iránti kereset. A perbeli dokumentációból tényként volt

megállapítható, hogy az I. rendű felperes által szedett gyógyszerek, gyógyhatású készítmények tényleges költségét a II. rendű felperes nem igazolta minden esetben számlával. A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint azonban a hosszú időszakon keresztül, rendszeresen alkalmazott gyógyszerek költségének megtérítésére irányuló kártérítési igény természetéből eredően nem is várható el a II. rendű felperestől, hogy minden vásárlásról számlát mutasson fel. A számlákon kívül a perben rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokat - a gyermekorvosi kartont, a gyógyszerári árlistákat, a szakvélemény megállapításait - helyesen mérlegelve állapította meg az elsőfokú bíróság a gyógyszerek, gyógyhatású készítmények szükségességét, azok igénybevételének rendszerességét, folyamatosságát és ténylegesen felmerült költségét.

A rehabilitációs kezelések többletköltségét is okszerűen - az előzőekben kifejtettek figyelembevételével - mérlegelte az elsőfokú bíróság, az alperes fellebbezésében sem adott elő olyan - a Pp. 235. § (1) bekezdésének is megfelelően értékelhető - okot, tényt vagy körülményt, amely az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására ebben a keretben alapul szolgálhatna.

A közlekedési és a közlekedési kísérő többletköltsége iránti igény azért jogos, mert szakértői véleménnyel alátámasztott tény, hogy az I. rendű felperes szállítása csak gépjárművel oldható meg, rendszeresen szállítják rehabilitációs kezelésekre, orvosi vizsgálatokra, az I. rendű felperes egészségi állapota miatt a személygépkocsival történő közlekedés csak úgy oldható meg, ha a felperes mellett kísérő is van. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a II-III. rendű felpereseket nem lehet elzárni attól, hogy a megjelölt intézeteken kívül gyermekükkel egyéb helyekre is biztonságosan közlekedjenek. A köztudomású üzemanyagárak mellett attól sem lehet eltekinteni, hogy az I. rendű felperes gyakori szállítása miatt a gépjármű korábban használódik el. A közlekedési többletköltség mérlegeléssel megállapított összege a más hasonló perekben kialakult gyakorlat figyelembevételével sem tekinthető eltúlzottnak.

Az I. rendű felperest etetni, itatni kell, emellett vizelet és széklet inkontinenciája áll fenn, reflux betegségben szenved, ennek következtében az I. rendű felperesnek a normális mértéket meghaladóan, folyamatosan kell a különféle szennyeződések eltávolítani a ruhájából, amely a ruhák fokozott igénybevételét és így idő előtti elhasználódását jelenti. Mindezek figyelembevételével nem eltúlzott az elsőfokú bíróság által megítélt kártérítés és annak mértéke, tekintetbe véve azt is, hogy az I. rendű felperes állapota véglegesnek tekinthető, így ezen a téren sem várható javulás a jelenlegi helyzethez képest.

A kulturális többletköltségeket is okszerűen mérlegelte az elsőfokú bíróság, mert az I. rendű felperes véglegesen kialakultnak tekinthető állapota miatt a II-III. rendű felperesek kényszerűen többet tartózkodnak otthon. A kulturális többletköltség megítélt összege a mai ár- és értékviszonyok alapján mértéktartó, ezért a Fővárosi Ítéltábla nem látott indokot az elsőfokú bíróság által megállapított kulturális többletköltség mérséklésére.

Helyesen indokolta döntését az elsőfokú bíróság az új gépjármű vásárlása kapcsán előterjesztett igények kérdésében is. Szakértői véleménnyel alátámasztott tény, hogy az I. rendű felperes szállítása csak gépjárművel oldható meg, napi rendszerességgel szállítják rehabilitációs kezelésekre, ezért a gépkocsi megvételét önmagában az I. rendű felperes állapota is indokolta. Nem kifogásolható, hogy a II-III. rendű felperesek 2007-ben a korábbi - 6 éves -, idegenhibás balesetet szenvedett gépjárművüket nagyobb csomagtérrel rendelkező gépjárműre cserélték, a csere baleset hiányában is indokolt lett volna a gépjármű korára, és az I. rendű felperes életkorához igazodó, változó igényeire figyelemmel. Az elsőfokú bíróság a vételár fele részének megítélésével figyelemmel volt arra, hogy a gépkocsi a család egyéb közlekedési céljait is szolgálja, ugyanakkor számszaki hibát vétett, amikor helytálló indokolása ellenére a Suzuki támogatott vételára - 980.000 forint - helyett a törlesztőrészletek összege felének megfizetésére kötelezte az alperest, a Fővárosi Ítéltábla ezért az alperes fizetési kötelezettségét ezen a címen 490.000 forintra leszállította.

A már kifejtettek értelmében helyes és megalapozott volt az elsőfokú bíróság határozata a járadékigény vonatkozásában is, melynek sem felemelésére, sem leszállítására nem volt elfogadható indok.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta, míg az ezt meghaladó rendelkezések tekintetében azt helybenhagyta.

Az I-III. rendű felperesek által követelt kártérítés összege nem volt nyilvánvalóan eltúlzottnak tekinthető, vagyis az elsőfokú bíróság tévedett, amikor a perköltség megállapításánál a Pp. 81. § (1) bekezdését vette figyelembe. A Fővárosi Ítéltábla ezért a Pp. 81. § (2) bekezdés alkalmazásával rendelkezett az I-III. rendű felperesek javára fizetendő perköltség felemeléséről, valamint a pernyertesség-pervesztesség - az alábbiak szerint helyesen figyelembe vett pertárgy értékre is tekintettel kialakult - 72%-28%-os arányára figyelemmel az alperest terhelő és az állam által viselt szakértői díj módosításáról. A Fővárosi Ítéltábla utal arra, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül jelölte meg a pertárgy értékét, mert a Pp. 24. § (2) bekezdés a) pontja alapján a hátralék összege akkor sem számítható a perérték alapjába, ha a felperes határozott összegben annak megfizetésére is kéri az alperes kötelezését, és a követelt összeg több az egy évi szolgáltatás értékénél.

Az alperes fellebbezése kisebb részben volt eredményes, az I-III. rendű felperesek fellebbezése ugyancsak részben vezetett eredményre, ugyanakkor összességében a fellebbezési eljárásban az alperes tekinthető túlnyomórészt pervesztesnek, ezért az alperes a Pp. 239. §-án keresztül érvényesülő Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az I-III. rendű felperesek részére a jogi képviselőjük ellátásáért a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseiben foglaltak szerint a végzett munkával arányosan - a 4/A. § értelmében áfa figyelembevételével - megállapított munkadíj

perkölségként való megfizetésére köteles. A fellebbezési eljárási illetékről szóló rendelkezés - az I-III. rendű felperesek teljes személyes költségmentességére, és az alperes illetékmentességére figyelemmel - az Itv. 46. § (1) bekezdésén, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdésén, és 14. §-án alapul.

Budapest, 2011. június 15.

Dr. Sággy Mária s.k.
a tanács elnöke

Dr. Kincses Attila s.k.
előadó bíró

Dr. Katinszky Márta Cecília s.k.
bíró